

SADDHĀ – víra, důvěra

Student: *Bhante, mohl byste nás prosím poučit o tom, co je to saddhā.*

Bhante Pemasiri: Budu s vámi mluvit o *saddhā*, důvěře v Trojí klenot, na základě toho, co je psáno v knihách (*tipiṭaka*).

Existují dva druhy důvěry:

- 1) *dassanamūlika* – důvěra zakořeněná v pochopení. Zde má člověk důvěru nebo víru bez jakéhokoliv zjevného důvodu. Neexistuje žádný zřejmý důvod v jednání takové osoby pro vznik tohoto druhu víry.
- 2) *ākāravatā saddhā* – důvěra která je odůvodněná. Na druhou stranu, člověk, který má typ *ākāravatā saddhā*, víra takového člověka je založena na úvaze.

Saddhā není oddanost (*bhakti*). Rovněž není uctívání. Pokud se člověk cítí oddán, nemůžeme říci, že je to *saddhā*. Stejně tak, pokud někdo následuje zbožné praktiky, člověk si například může myslet, že existuje božstvo nějakého stromu a dělá pro toto božstvo obětiny, pak takový druh rituálních praktik není druhem důvěry, o kterém mluvím. Tento druh důvěry by mohl být zahrnut do prvního druhu – *dassanamūlika*. *Ākāravatā saddhā*, druhý typ důvěry je úplně jiný, vzniká tehdy, když má člověk fakta a vzorce, dívá se na ně, zkoumá jejich příčiny, a na základě nich získává porozumění.

Člověk, který má *ākāravatā saddhā* plně chápe, že Vznešený Buddha dosáhl osvícení, a přijímá to, na základě uvažování. Nemůžeme nazývat tento druh chápání osvícení Vznešeného Buddhy oddaností. Také to není uctívání.

Saddhā je zásadní otázkou pro člověka usilujícího dostat se ze *saṃsāry*. *Saṃsāra* je myšlena jako záplava (*ogha*) a jsou čtyři typy záplav:

1. *Kamma ogha* – záplava činností, (připoutanost k pěti smyslům)
2. *Bhava ogha* – záplava nastávání, (připoutanost k zrození)
3. *Diṭṭhi ogha* – záplava názorů, (62 druhů nesprávného názoru)
4. *Avijjā ogha* – záplava nevědomosti, (neznalost Vznešené pravdy)

Jsme chyceni v této záplavě a ve čtyřech dimenzích ulpíváním na *kammě*, *bhava*, *diṭṭhi* a *avijjā*.

Za účelem překonání této záplavy, je zapotřebí mít *saddhā*. Jedná se o základní prvek v přechodu na druhý břeh. Osoba, která usiluje o překonání *ogha* si začíná uvědomovat, že smysluplnost a ulpívání na ní je bezcenné. Podobně, existují lidé, kteří lpí na nastávání, začnou vidět, že je zbytečné chtít věci a lpět na nich. *Diṭṭhi ogha* znamená, že lidé mají různé názory na bázi různých druhů náboženství, které vidíme ve světě, a tito lidé lpí na svých názorech, jak je to zmíněno v těchto náboženstvích.

Osoba, která má *saddhā* je někdo, kdo dočasně opustil čtyři druhy záplav. Dokonce i mezi schopnostmi, je první spirituální schopností (kvalitou) *saddhā*. Praxe štědrosti (*dāna*) je prvním krokem v praxi *saddhā*.

Osoba s takovým typem důvěry, o které mluvím, není schopna přijmout, co Vznešený Buddha řekl, aniž by o tom přemýšlela. Uvažuje o tom, zkoumá, prověřuje důvody a pak akceptuje to, co Vznešený Buddha řekl.

Zmínil jsem se, že první charakteristikou člověka, který má *ākāravatā saddhā* je, že má porozumění, že Vznešený Buddha dosáhl osvícení. Druhým charakteristickým rysem je, že tento člověk má porozumění, že existuje skupina s názvem *Saṅgha*, a jsou jí osoby, které praktikovali a následovali Dhammu, nebo kteří ji stále praktikují.

Jsou texty v páli, které vzato povrchně, uvádějí, že *arahat* nemá *saddhā*, co je tím ale opravdu myšleno je, že *arahat* je někdo, kdo maximálně uplatnil *saddhā*. Ti, kteří nejsou v obraze, proto tvrdí, že výklady textů říkají, že *arahat* nemá *saddhā*, ale to je špatně.

Osoba, která má *ākāravatā saddhā* je někdo, kdo nemá pochyby ve své mysli. A kdo je osoba, u které je *saddhā* velmi dobře nebo nejlépe stanovena?

Vznešený Buddha?

Pokud nebudeme počítat Buddhu a nezahrnujeme *arahaty*, tak kdo z nás má nejlépe ustanovenou *saddhā*?

Ten, kdo praktikuje Dhammu.

Je to někdo, kdo praktikuje metodu *Satipaṭṭhāna* k tomu nejlepšímu. V *Mahā Gosīṅga sutta arahati*, ctihodný Sāriputta a ctihodný Moggallāna přišli k Vznešenému Buddhovi a diskutovali o tom, kdo učí Dhammu nejlépe. Chválí se navzájem: „Ctihodný Moggallāna správně hovořil, když takto hovořil“, a tak dále. Potom Vznešený Buddha řekl: „Vyslechni si rovněž ode mě, jaký druh *bhikkhū* učí Dhammu nejlépe“, a dává příklady. Také říká, že jeho výklad nezáří kvůli přítomnosti ctihodného Sāriputty, ctihodného Moggallāny a dalších zde prezentovaných *arahatů*, ale kvůli lidem, kteří se po celou dobu odříkají a kteří tráví každý okamžik praxí. Tito lidé, se stávají příkladem, a září při výkladu Vznešeného Buddha. Takový člověk, který cvičí sám sebe, a který praktikuje Dhammu každým okamžikem, takový má nejlépe ustanovenou *saddhā*.

Je však možné, že *saddhā* v takových praktikujících může zmizet z jakéhokoliv důvodu. Například proto, že přestal praktikovat meditaci. Může se stát, že *saddhā* zmizí, a opět se navrátí, a zvyšuje se, když člověk začne opět praktikovat.

A kdo je osoba, v němž je *saddhā* stoprocentně ustanovena? Jaký člověk to je? Odkazuje na někoho, koho *saddhā* je trvalá a neměnná. To není člověk, který je *arahat*, ale osoba, která je zaručeně zakotvená v této důvěře, která nehledá spirituální nebo náboženské vůdce, a která je zanícená a zaměřená na plné osvícení. Tento druh *saddhā* je neměnný, je pevný a neochvějný. Tato osoba je někdo, kdo ví zcela dobře, kdo a co je Buddha, Dhamma a Sangha. Tento druh člověka chápe hodnotu Trojího klenotu.

Dnes jsi dal velkou *dānu*. To je příklad tvého *saddhā*. Naše záměry a naše praxe morálky, naše činy velkorysosti mají *saddhā* jako základ.

Pak je tu další aspekt *saddhā*, který se nazývá *okappana saddhā*, a to je, kdy osoba, pouze reflektováním a uvažováním o Trojím klenotu je potěšena, cítí se šťastně a blaženě. Říká se, že tělo člověka se stane tak lehké, že ho může nadzvednout. Tento druh transformace se nestane následkem meditace, není to tak, že jste dělali *samatā* nebo *vipassanā* praxi, ale jednoduše nastane skrze uvažování o kvalitách Trojího klenotu. Někteří lidé mohou zažít tento druh jevu. Je to popsáno v sutách, kde se říká, že tělo se stane tak lehkým, že je plovoucí, ale většina lidí nevěří, že je to možné, tak že je lepší o tom příliš mnoho nemluvit.

Kdybych se vás zeptal, jaká je vaše důvěra nebo porozumění Trojího klenotu, co by byla vaše odpověď?

Je to útočiště.

Poukazuje na správnou cestu.

Obě odpovědi jsou dobré. Ale nejlepší odpověď by byla, že je to člověk, který se snaží zjistit, co je prospěšné (*kusala*). Je pro to věta v *Ariyapariyesanā suttě* v *Majjhima Nikāyi*. V této suttě se říká: „Snažím se najít, co je ušlechtilé jednání.“ *Ālāra Kālāma* a *Udakkā Rāmaputta* měli víru, ne v Trojí klenot, ale v pohroužení. Jejich *saddhā* nebylo spojené s *nibbānou*, ale s vnory (*jhānou*). Tehdy si *Bodhisatta* uvědomil, a pochopil, že tyto pohroužení, které jeho dva učitelé měli, a mysleli si, že to bylo *nibbāna*, ve skutečnosti *nibbāna* nebyly. Řekl si: „Půjdu najít co je pravé a prospěšné (*kusala*).“

Takže na této cestě, na naší cestě se také snažíme zjistit, co je prospěšné (*kusala*), ale někteří lidé se zastaví na cestě hledání prospěšného. Někteří se zastaví na aktu velkorysosti, někteří na morálce, někteří u meditace v sedící pozici. To je v pořádku. Někteří lidé si myslí, že jsou ordinovaní a to stačí, to je místem, kde se věci zastaví. To je také v pořádku. Někteří lidé říkají, že jejich cílem je postavit stupy, a to je místo, kde se zastaví. Někteří lidé si myslí, že jejich cílem je poskytnout Dhamma přednesy a zastaví se na této úrovni. Pak jsou tu ti, kteří si myslí, že jejich povinností je dávat meditační instrukce. Takže jsou různá místa, na kterých se lidé zastaví. Stejně tak i vy, laici se také zastavíte někde na nějakém místě.

Osoba, která jde cestou správně, je ve srovnání s kládou, která je chycena v proudu řeky, ale neuvízne na žádném místě. Pluje řekou rovně, přímo do velkého oceánu. Tudíž, kde jsme se zastavili? Člověk by měl vidět konec svého hledání prospěšného (*kusala*).

Osoba, která je jako ta kláda v řece, a neuvízne na žádném bodě, ale jde rovnou a cíleně do oceánu, je někdo, kdo vidí, co je skutečně prospěšné, osoba s *ākāravatā saddhā*, s důvěrou, která je neotřesitelná a neochvějná. Takový člověk nepřemýšlí o pěstování *saddhā* a nezpochybňuje to, protože je v něm *saddhā* již ustanovena. Tudíž, co je neochvějná *saddhā*?

Ten, kdo má pevou, neochvějnou *saddhā* je někdo, kdo nemá sebemenší myšlenky hledat útočiště u jiného náboženství nebo duchovního učitele, protože rozumí, jaká je ta pravá cesta, a jeho hledání prospěšného je velmi cílené. Cesta je pro něj velmi jasná. To je také popis osoby, která se stala *sotāpanna*.

My všichni tady, bez ohledu na jaké úrovni rozvoje jsme, máme určité množství *saddhā* v Trojí klenot. Někdy je naše *saddhā* velmi aktivní a velmi dobře zaměřená a jindy není tak jasná. To ale neznamená, že naše *saddhā* zmizela úplně, vždy je zde míra víry a porozumění Trojího klenotu. Faktor myslí *saddhā* v nás existuje, ale její aktivní, racionální složka se může lišit od okamžiku k okamžiku. Někdy vidíme, že v určitých dnech v nás *saddhā* existuje, je přítomna na základě toho, co právě děláme. Ale jsou i dny, kdy je *saddhā* přítomna, máme důvěru v Trojí klenot, ale bez jakéhokoliv příčiny *sādhā* není aktivní. To ale to neznamená, že jsme *saddhā* úplně ztratili. Existuje název pro situaci, kdy naše *saddhā* není aktivována, ale naše mysl je ve stavu, kdy věříme v to, co je prospěšné. Jak se jmenuje taková konkrétní situace, která nastane, když věříme v to, co je prospěšné, víme, co je prospěšné, ale z nějakého důvodu podle toho nejednáme, nemáme ji aktivovanu?

Pochyby?

Ne. Dám vám příklad. Řekněme, že meditujete dva týdny, a pak po dobu jednoho roku nemeditujete. Nebo meditujete dva roky, a pak příštích pět let nebudete meditovat.

Nějaký člověk mi zavolá a zeptá se: „Můžu přijít na pět, šest dnů meditatovat?“ Přicházejí, a pak každý den meditují hodinu, a po zbytek dvaceti tří hodin dělají jiné věci. Takže *saddhā* se občas aktivuje, a jindy zase ne. Jaké je jméno pro to, kdy *saddhā* skutečně aktivujeme?

Viriya.

To je správně! *Viriya* nebo úsilí je především mentální energie, která nedopustí neprospěšné. Je to *viriya*, která nám pomáhá převést a transformovat povahu naší *saddhā* do chování a jednání. Například, jeden den aktivně pracujeme na kultivaci prospěšného (*kusala*) po dvanáct hodin, a během zbývajících dvanácti hodin si prostě chceme dát pauzu. V druhé části dne naše úsilí chybělo. Ne vždy aktivně hledáme to, co je prospěšné. Aby bylo možné pracovat na ustanovení naší *saddhā* a aktivovat ji v plném rozsahu, potřebujeme *viriya*.

Dám vám příklad: člověk má *saddhā* aktivuje ji a udržuje aktivní skrze své úsilí, a pak se v mysli této osoby objeví něco, co pro něj vypadá jako osvícení, ale není tomu tak. Co je tím, co tato osoba skutečně našla? Člověk, který následuje tuto cestu má *saddhā*, kterou konvertoval do aktivní podoby. *Viriya* je přítomna – hledá to, co je prospěšné (*kusala*), udržuje a pokračuje v hledání prospěšného, a našel to, což ale není *nibbāna*. Co je to?

Sati?

To je správně. Člověk našel uvědomění (*sati*), nejčistší formu prospěšného. Došel k bodu, kdy mysl setrvává v *sati*, neboť *saddhā* je na prvním místě.

Je konkrétní verš, ve kterém Buddha říká, že všechny prospěšné stavy mysli jsou *sati*:

Satiṃ cha kho ahaṃ bhikkhave sabbatthikaṃ vadāmi.

Když říkáme, prospěšné, myslíme tím stav mysli, ve kterém není přítomna chtivost nebo odpor, a nemá žádné překážky (*nivāraṇa*). To nemusí nutně znamenat, že mysl je

trvale čistá, ale překážky jsou zcela v daném okamžiku neaktivní. Obecně platí, že druh lidí, se kterými se v těchto dnech setkáváme, jsou ti, kteří mají *sati* s přítomnými aktivními překážkami. Ve skutečném *sati*, jsou všechny překážky zneškodněny.

Dám vám další příklad – někdo medituje a praktikuje *satipaṭṭhānu* v místnosti, sedí v úhledné lotosové pozici, snažíce udržet se jako obrázek. Sleduje dýchání – nádech, výdech nebo sleduje břicho - zvedání, klesání a někdo zaklepe na dveře. Meditující zpoloviny otevře jedno oko, zamíří ho směrem ke dveřím, kde zaznamenal vyrušení, rozhodne se ignorovat klepání, poté zkontroluje, že jeho postoj je znovu dokonalý a pokračuje s meditací. Nádech, výdech, nádech. Klepání se opakuje. Meditující je nyní viditelně našťvaný. Klepání pokračuje. „Proč proboha někdo jde zrovna teď!“ Pak se otevrou dveře a on s půvabným úsměv na tváři, zároveň doufá, že ten, kdo přichází na návštěvu, si uvědomí, že v tomto okamžiku není vítán.

Pokud budeme analyzovat tuto situaci, je zřejmé, že člověk, co meditoval má *saddhā*, které je důvodem, proč sedí v meditaci. Úsilí bylo minimální, ale stále existující, co ale chybí je *sati*! To je to, co velmi často můžeme vidět mezi meditujícími.

Nebyl jsem jiný v minulosti. Když někdo zaklepal na dveře, cítil jsem se našťvaný, že přišli a přerušili mou meditaci. Kdyby to byl někdo, komu bych mohl vynadat, tak bych mu vynadal. Kdyby to byl někdo, o kom bych si myslel, že by nebylo příliš diplomatické mu vynadat, tak bych se na něj usmíval, zatímco ve skutečnosti, bych se nemohl dočkat, až odejde a budu moci znovu pokračovat v meditaci. To je další případ, kdy *saddhā* je přítomna, ale ostatní aspekty jsou neúplné. Proto je potřeba vyvinout naše úsilí na nejlepší možnou úroveň, a též *sati* musí být velmi dobře ustanovena, aby se mohlo zabránit reakcím v podobných situacích, jakož i v situacích, které jsou mnohem náročnější.

Teď vám dám další příklad, ve kterém je jiný meditující, jehož *saddhā*, *virīya* a *sati* jsou opravdu dobře ustanoveny. Takový člověk uslyší klepání, ale chtivost, nebo averze vůči zvukům nebo klepání u něj není přítomna, protože *sati* je v tomto okamžiku přítomna.

Jako další příklad si můžeme myslet, že máme *sati* – někdo nám daruje nějakou *dānu* a my se na to toho člověka zlobíme. V minulosti jsem se takto často zlobit, protože někteří lidé, kteří mi nabídli *dānu* dávali určité věci do mé mísy. Můj učitel mi řekl, že bych se měl vrátit domů, pokud nezměním své způsoby chování. Nyní, díky své osobní zkušenosti z minulosti, žádám lidi, aby neservírovali jídlo do talíře jiným lidem. Ale ten, kdo skutečně má *sati* nebude mít problém, pokud mu někdo daruje jídlo a servíruje ho pro něj.

Když jsou *saddhā*, *virīya* a *sati* dobře rozvyvinuté a na stejné úrovni, člověk dosahuje *samādhī*. *Samādhī* je pro nás důležité. Když má člověk *sati* vidí a chápe překážky (*nīvarana*), v *samādhī* nejsou překážky aktivní. To je vztah mezi těmito dvěma schopnostmi. To je díky *sati* že si můžeme všimnout překážek. V *Satipaṭṭhāna* suttě v kategorii *dharmānupassanā*, je *sati* přítomno tehdy, kdy člověk skutečně ví, co je překážkou. A když je *samādhī* rozvinuto, překážky nemohou vzniknout. Nicméně, toto konkrétní *samādhī*, kdy překážky nejsou aktivní, a jsou potlačeny, je samozřejmě pouze dočasná situace. Pak nastoupí moudrost, a jednoho dne toto dočasné potlačení překážek bude zcela vykořeněno. Úplné odstranění překážek u člověka nastane, díky jeho moudrosti (*paññā*). Proto celý tento

proces, celý tento růst, nastává díky *saddhā*, která byla prvním krokem v celém tomto procesu.

Therawan saranai. Kéž vás Trojí klenot ochraňuje.

Přednes se uskutečnil v prosinci 2012 v Sumathipāla Na Himi Senasun āraña

Překlad: bhikkhuniVisuddhi